

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 2.9.2009
COM(2009) 447 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM**

PAR KOPEJAS ES PĀRVIETOŠANAS PROGRAMMAS IZVEIDI

{COM(2009) 456 galīgā redakcija}
{SEC(2009) 1127}
{SEC(2009) 1128}

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM**

PAR KOPĒJAS ES PĀRVIETOŠANAS PROGRAMMAS IZVEIDI

1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA

1.1. Politikas raksturojums

Kopš 1999. gadā stājās spēkā Amsterdamas līgums¹, ES strādāja pie tā, lai izveidotu **kopēju Eiropas patvēruma sistēmu (KEPS)**, kuras galvenais mērķis ir radīt progresīvu ES mēroga konverģenci patvēruma jautājumos, nosakot kopēju standartu minimumu, izveidojot kopēju patvēruma procedūru un vienotu statusu, kā arī pastiprinot praktisko sadarbību. Saistībā ar KEPS izstrādi Komisija vienmēr ir uzsvērusi, ka ES ir vairāk jāiesaistās bēgļu no trešām valstīm pārvietošanā un ka pārvietošanai kopumā ir jāķļūst par ES patvēruma politikas neatņemamu sastāvdaļu.

Saskaņā ar **Hāgas programmu**² Komisija 2005. gada septembrī pieņēma **Paziņojumu par reģionālās aizsardzības programmām**³ (RAP), kas jāizstrādā partnerībā ar trešām valstīm, lai pastiprinātu bēgļu aizsardzību dažos pasaules reģionos. Paziņojumā uzsvērts, ka pārvietošanai jābūt svarīgai lomai, sniedzot palīdzību šīm valstīm. Abām RAP, ko pašlaik īsteno Tanzānijā, no vienas puses, un Ukrainā, Baltkrievijā un Moldovas Republikā, no otras puses, ir pārvietošanas dimensija.

Jaunais **Eiropas Bēgļu fonds**⁴ (EBF III), kurš sāka darbību 2008. gadā, sniedz finansiālu palīdzību bēgļu no trešām valstīm pārvietošanai uz ES dalībvalstīm.

Plašā apspriešanās par patvēruma politiku, kurā piedalījās attiecīgās ieinteresētās personas un kura tika uzsākta, 2007. gada jūnijā publicējot **Zaļo grāmatu par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu (KEPS)**⁵, atklājās, ka tiek plaši atzīta pārvietošanas centrālā loma ES ārējā patvēruma politikā un kas daudz ko varētu iegūt no ciešākas sadarbības pārvietošanas jautājumos starp dalībvalstīm, ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos un NVO. Tādēļ **patvēruma politikas plānā**⁶, ko pieņēma 2008. gada 17. jūnijā, Komisija secināja, ka jāturpina darbs pie pārvietošanas jautājuma, lai to pārvērstu efektīvā aizsardzības instrumentā,

---

¹ OV C 340, 10.11.1997.

² OV C 53, 3.3.2005., 1. lpp.

³ COM(2005) 388 galīgā redakcija.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. maija Lēmums 573/2007/EK, ar ko laikposmam no 2008. gada līdz 2013. gadam izveido Eiropas Bēgļu fondu (OV L 144, 6.6.2007., 1. lpp.).

⁵ Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu (COM (2007) 301).

⁶ Patvēruma politikas plāns - Integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā, COM(2008) 360 galīgā redakcija.

kas ES jāizmanto, lai apmierinātu bēgļu aizsardzības vajadzības trešās valstīs un paustu solidaritāti ar trešām pirmā patvēruma valstīm.

Eiropas Imigrācijas un patvēruma paktā⁷ noteikts, ka saistībā ar jaunajām iniciatīvām, kas jāīsteno, lai pabeigtu kopējās Eiropas patvēruma sistēmas izveidi, ir jāpastiprina sadarbība ar ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos, lai nodrošinātu labāku aizsardzību personām, kas to lūdz ārpus Eiropas Savienības teritorijas, jo īpaši „brīvprātīgi attīstot iespējas Eiropas Savienībā pārcelt uz citu dzīves vietu cilvēkus, ko aizsardzībā ir ņēmis ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos”.

Komisija 2009. gada 18. februārī pieņēma priekšlikumu izveidot **Eiropas Patvēruma atbalsta biroju**⁸ (EPAB), kurš nodrošinātu strukturālo pamatu sadarbības praktisko pasākumu veikšanai patvēruma jomā, ietverot pasākumus, kas saistīti ar pārvietošanu.

1.2. Pārvietošana – galvenās iezīmes

Pārceļšanās uz dzīvi trešā valstī ir **viens no trim tā saucamajiem „ilglaika risinājumiem”**, kas ir pieejami bēgļiem, un ir svarīga tāpēc, ka tā piedāvā risinājumus bēgļiem, kuriem nav pieejami citi ilglaika risinājumi. Pārvietošanu parasti veic ar ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos starpniecību. Tā ir vērsta uz tiem bēgļiem, kuru aizsardzības vajadzības jau ir skaidri noteiktas, un tās priekšrocība attiecībā pret uzņēmēju valsti ir tāda, ka pārvietošana ir **sakārtota procedūra**, bet attiecībā pret bēgli – process, kas garantē viņa/viņas **fizisko drošību**. Pārvietotajiem bēgļiem nav jāizmanto dažādi nelegālās migrācijas veidi (piemēram, cilvēku kontrabanda). Tā arī piedāvā svarīgu priekšrocību pārvietotajai valstij, jo uzņemšanu un integrāciju var organizēt iepriekš.

Skaidri jānodala bēgļu pārvietošana no valstīm ārpus ES teritorijas kādā no ES dalībvalstīm, kas ir humāns pasākums un ES solidaritātes izpausme attiecībā pret trešām valstīm, **un bēgļu pārvietošana ES iekšienē**, ko galvenokārt veic, lai sadalītu slogu starp ES dalībvalstīm. Pēdējais jautājums šajā paziņojumā netiek risināts. Šajā paziņojumā un tam pievienotajā priekšlikumā par grozījumiem EBF lēmumā tiek risināts jautājums par solidaritāti ar trešām valstīm, kas nodarbojas ar bēgļu jautājumu risināšanu. Komisija arī steidzami risina citus ar solidaritāti saistītus jautājumus imigrācijas pārvaldības jomā, kā Eiropadomes 2009. gada 18. un 19. jūnija sanāksmē aicināja valstu un valdību vadītāji. Konkrēti, nolūkā stiprināt solidaritāti ES iekšienē, līdztekus citām iniciatīvām Komisija ierosināja eksperimentālu shēmu, lai starptautiskās aizsardzības saņēmējus pārvietotu no Maltas uz citām dalībvalstīm.

1.3. Jaunākās norises ES

Pašlaik ir desmit ES dalībvalstis, kuras katru gadu piedalās pārvietošanas pasākumos (Zviedrija, Dānija, Somija, Nīderlande, Apvienotā Karaliste, Īrija, Portugāle, Francija, Rumānija un Čehija). Dažas citas valstis ir nodrošinājušas pārvietošanu īpašos gadījumos, un parasti tas notiek nelielā apjomā, konkrēti, atsevišķos ārkārtas gadījumos pēc ANO Augstā

⁷ Pieejams: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>

⁸ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (COM/2009/0066 galīgā redakcija).

komisāra bēgļu jautājumos lūguma. Vācija nesen piekrita pārvietot 2500 Irākas bēgļu no Sīrijas un Jordānijas.

Attiecībā uz **jaunām pārvietošanas saistībām** 2007. un 2008. gadā Portugāle, Francija, Rumānija un Čehija nolēma katru gadu nodrošināt pārvietošanas vietas⁹. Rumānija 2008. gadā noslēdza arī trīspusēju vienošanos ar ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos un Starptautisko migrācijas organizāciju par evakuācijas tranzīta centra izveidi Rumānijā (Timišoarā), kurš nodrošinātu pārvietošanu ārkārtas un citos īpašos gadījumos.

Kopš 2008. gada pārvietošanas vajadzībām ir saņemts **ievērojams finansiāls atbalsts no Eiropas Bēgļu fonda (EBF III)**. Saskaņā ar vienu no galvenajām prioritātēm līdzekļu plānošanā (3. prioritāte), kā noteikts stratēģiskajās pamatnostādņēs, kas pieņemtas minētajam mērķim¹⁰, ir paredzēts atbalsts pasākumiem, kas veicina atbildības sadalījumu starp dalībvalstīm un trešām valstīm. Tas ietver bēgļu no trešām valstīm pārvietošanu uz kādu no dalībvalstīm. Plašs pārvietošanas pasākumu klāsts dalībvalstīs var pretendēt uz finansējumu saskaņā ar EBF valstu programmu 3. prioritāti („dalīta vadība”).

Aprēķinot gada apropriācijas dalībvalstīm saskaņā ar EBF, ņem vērā katrā dalībvalstī iepriekšējos trīs gados pārvietoto bēgļu skaitu. Turklāt attiecībā uz četrām personu kategorijām ir paredzēta fiksēta summa EUR 4000 apmērā par katru pārvietoto personu (EBF lēmuma 13. panta 3. un 4. punkts). Šai nolūkā dalībvalstīm katru gadu iepriekš jāiesniedz Komisijai „galvojums par pārvietošanu”. Četras konkrētās kategorijas ir šādas:

- (1) personas no valsts vai reģiona, kas izraudzīts reģionālās aizsardzības programmas īstenošanai;
- (2) nepavadīti nepilngadīgie;
- (3) apdraudēti bērni un sievietes, īpaši tie, kam draud psiholoģiska, fiziska vai seksuāla vardarbība un izmantošana;
- (4) personas ar nopietnām medicīniska rakstura vajadzībām, kuras var nodrošināt vienīgi ar mītnesvietas maiņu.

Starpvalstu darbības vai Kopienas nozīmes darbības kopumā attiecībā uz patvēruma politiku, tostarp pasākumi, kas saistīti ar pārvietošanu, var pretendēt uz finansējumu saskaņā ar EBF Kopienas darbībām (ko tieši pārvalda Komisija).

ES iepriekšējos gados tika īstenoti vairāki **projekti, kas saistīti ar pārvietošanu**, tostarp mērķsadarbības pasākumi. Šie projekti aptvēra plašu pasākumu klāstu, piemēram, pārvietoto bēgļu atlases procesu un uzņemšanu un integrāciju¹¹. Projektos piedalījās daudzi un dažādi valdības un nevalstisko organizāciju dalībnieki (starptautiskās un vietējās NVO, ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, Starptautiskā migrācijas organizācija) gan no pārvietošanas projektos iesaistītām, gan tajos neiesaistītām valstīm. Ministri vai ES pārstāvji

---

⁹ Portugāle nolēma katru gadu pārvietot 30 bēgļus, Francija aptuveni 350-450, Rumānija 40 un Čehija 30.
¹⁰ Komisijas Lēmums (2007. gada 29. novembris), ar kuru Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 573/2007/EK attiecībā uz stratēģisko pamatnostādņu pieņemšanu 2008.–2013. gadam (OV L 326, 12.12.2007., 29.-31. lpp.).

¹¹ Lielāko daļu šo projektu līdzfinansēja Komisija ar *ARGO* programmas un EBF starpniecību.

2008. un 2009. gadā veica vairākus kopīgus pārvietošanas operāciju apmeklējumus Taizemē, Kenijā, Sīrijā un Jordānijā.

TI **Padome** 2008. gada jūlijā un novembrī **pieņēma secinājumus par Irākas bēgļu pārvietošanu**, kuros tika noteikts mērķis pārvietot ES aptuveni līdz 10 000 Irākas bēgļu, kas bija uzņemti Sīrijā un Jordānijā¹². Šie secinājumi ir nozīmīgi ne tikai attiecībā uz aizsardzību, kas tika nodrošināta konkrētajiem pārvietotajiem bēgļiem, bet arī tāpēc, ka tajos uzsvērts, ka pārvietošana veicina aizsardzības situācijas uzturēšanu Sīrijā un Jordānijā. Pēc Padomes secinājumiem četras dalībvalstis, kuras parasti neiesaistās pārvietošanā, apņēmas pārvietot bēgļus no Irākas (Vācija, Itālija, Beļģija un Luksemburga).

2. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS TRŪKUMI UN NO TĀ IZRIETOŠIE MĒRĶI

2.1. ES reakcija uz pārvietošanas globālajām vajadzībām

Jāatceras, ka lielākā daļa pasaules bēgļu atrodas ārpus ES – galvenokārt Āzijas un Āfrikas valstīs.

Pārvietošanas globālās vajadzības ir daudz lielākas nekā to vietu skaits pasaulē, uz kurām bēgļus iespējams pārvietot. ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos lēš, ka pārvietošanas globālās vajadzības skar aptuveni 747 000 personu, ieskaitot grupas, kuru pārvietošana paredzēta vairāku gadu laikposmā. Vadoties pēc prioritātēm, ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos lēš, ka no šā skaita 2010. gadā vien pārvietošana būs vajadzīga 203 000 cilvēku¹³. Saskaņā ar ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos sniegto informāciju 2008. gadā visā pasaulē tika pārvietoti 65 596 bēgļi. No tiem 4378 bēgļi jeb 6,7 % tika pārvietoti kādā no ES valstīm¹⁴. ES pārvietoto bēgļu skaits ir krasā pretstatā bēgļu skaitam, ko uzņemušas daudzas citas pasaules industrializētās valstis¹⁵. Tajā pašā laikā ES uzņem proporcionāli lielāku skaitu „spontāno” patvēruma meklētāju nekā citas pasaules attīstītās valstis. Turklāt lielākai daļai ES valstu vispār nav pārvietošanas programmu, un tām būtu jāpiedalās spēju veidošanas pasākumos, lai varētu regulāri iesaistīties pārvietošanā. **Tāpēc ES kopīgās rīcības galvenajam mērķim pārvietošanas jomā jābūt iesaistīt pārvietošanas pasākumos lielāku skaitu trešo valstu un nodrošināt sakārtotu un drošu piekļuvi pārvietoto personu aizsardzībai. Tajā pašā laikā šai rīcībai jākalpo tam, lai apliecinātu lielāku solidaritāti ar trešām valstīm bēgļu uzņemšanā.** Tādēļ ES uzņemsies lielāku daļu atbildības, lai apmierinātu pārvietošanas globālās vajadzības. Tas dažām bēgļu grupām varētu padarīt mazāk pievilcīgas nelegālās migrācijas iespējas ieceļošanai ES.

Plaši atzīts, ka pārvietošana kalpo ne tikai humāniem mērķiem attiecībā pret pārvietotajām personām un netiešā veidā pret tiem bēgļiem, kas palikuši pirmā patvēruma valstī, bet arī lai mazinātu attiecīgās trešās valsts slogu saistībā ar liela bēgļu skaita uzņemšanu. Tāpēc pārvietošanai var būt svarīgas komponentes loma ES ārējā politikā kopumā. Stratēģiskā nozīmē pārvietošanai būtu lielāka ietekme, ja prioritātes, kas saistītas ar ģeogrāfisko izcelsmi vai tautību un pārvietojamo personu īpašajām kategorijām, galvenokārt būtu noteiktas ES līmenī. Pašlaik dalībvalstis, kuras ir pārvietošanas valstis, nosaka prioritātes valsts līmenī, un

¹² Padomes dokumenti 11653/08 (Prese 205) un 16325/1/08 REV 1 (Prese 344).

¹³ ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos plānotās globālās pārvietošanas vajadzības 2010. gadā.

¹⁴ Skat. kopējās ES pārvietošanas programmas ietekmes novērtējuma 4. pielikumu 5. lpp.

¹⁵ Piemēram, bēgļu skaits, kurus katru gadu pārvieto uz Kanādu – aptuveni 10 000 – gandrīz divreiz pārsniedz bēgļu kopskaitu, kas gadā tiek pārvietoti ES.

ES līmenī nenotiek plaša koordinācija ne attiecībā uz pārvietošanu kā tādu, ne uz citiem saistītiem ārējās politikas instrumentiem. Turklāt pašreizējā salīdzinoši nelielā ES iesaistīšanās bēgļu pārvietošanā negatīvi ietekmē ES centienus uzņemties svarīgu lomu humāno jautājumu risināšanā globālā mērogā un līdz ar to – ES ietekmi starptautiskos forumos. **Tādēļ ir jāpastiprina ES iesaistīšanās pārvietošanas pasākumos, lai paaugstinātu ES efektivitāti un uzticamību starptautiskos jautājumos kopumā. Pārvietošanas ietekmi varētu palielināt, to stratēģiskāk izmantojot ES līmenī un efektīvāk integrējot pārvietošanu ES ārējās politikas virzienos kopumā.**

2.2. Strukturētas sadarbības trūkums ES

Pašlaik starp ES valstīm nenotiek strukturēta informācijas apmaiņa par pārvietošanu, nedz arī pārvietošanas pasākumu strukturēta koordinācija ES līmenī. Pārvietošanas pasākumi lielākoties tiek plānoti, izmantojot divpusējos kontaktus starp pārvietošanas valstīm un ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos. Informācijas apmaiņa starp ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos un pārvietošanas valstīm notiek Ženēvas forumos¹⁶, kuri aptver pārvietošanas valstis visā pasaulē un risina pārvietošanas globālos jautājumus. Tajos nav ietvertas ES dalībvalstis, kuras pašlaik neveic pārvietošanu. Šā iemesla dēļ Komisija kopš 2007. gada sasauca ekspertu *ad hoc* sanāksmes par pārvietošanas jautājumiem. **Tādēļ būtu jāpielāgo pārvietošanas politikas struktūras un procedūras ES, lai nodrošinātu ciešāku sadarbību starp dalībvalstīm un pārvietošanas pasākumu efektīvāku koordināciju ES līmenī.**

Lai risinātu pārvietošanas jautājumus, ir vajadzīgs liels loģistikas sagatavošanas darbs, piemēram, atlases un ievirzes komandējumi, medicīniskās un drošības pārbaudes, ceļošanas un vīzu jautājumu kārtošana, uzņemšanas un integrācijas programmas. Dažus no šiem pasākumiem dalībvalstis var veikt kopīgi vai ciešā sadarbībā. Kopīgu pasākumu un praktiskās sadarbības trūkums starp dalībvalstīm palielina pārvietošanas finanšu izmaksas pašreizējām „pārvietošanas valstīm”, un tas ir traucēklis citām valstīm, kuras pretējā gadījumā varētu apsvērt iesaistīšanos pārvietošanā, īpaši tām, kuras varētu apsvērt nelielu pārvietošanas kvotu ieviešanu. Varētu uzskatīt, ka dažādo pārvietošanai vajadzīgo loģistikas pasākumu organizēšana ir nepraktiska un nesamērīgi dārga tām dalībvalstīm, kurām trūkst pieredzes un resursu attiecībā uz pārvietošanu. **Tādēļ būtu jāsamazina pārvietošanas saimnieciskās izmaksas ES, izmantojot ciešāku sadarbību starp dalībvalstīm.**

2.3. Vajadzība pēc mērķtiecīgākām pārvietošanas prioritātēm un finansiālā atbalsta

Finansiālajam atbalstam, ko sniedz EBF III, neapšaubāmi ir pozitīva ietekme uz pārvietošanu. Tomēr papildu palīdzību, ko sniedz dalībvalstīm par katru pārvietoto personu saskaņā ar 13. panta 3. punktu lēmumā, ar ko izveido EBF III, piemēro tikai četrām īpašām personu kategorijām. Lai gan šīm personu kategorijām nenoliedzami pienākas aizsardzība un pārvietošana, var būt arī citas personu kategorijas, kurām vismaz tādā pašā mērā ir vajadzīga pārvietošana. Tā kā šo bēgļu kategoriju pārvietošanas vajadzības pašlaik netiek regulāri apspriestas ES līmenī, netiek veikta aktuāla to izvērtēšana, kas ļautu labāk noteikt aizsardzības vajadzības, kuras ES uzskata par prioritārām. Tāpēc EBF struktūra šobrīd ir pārāk neelastīga un nav pietiekami pielāgojama, lai reaģētu uz jaunām vajadzībām, īpaši saistībā ar ģeogrāfiskajām prioritātēm. Tajā pašā laikā dalībvalstis pārvietošanas prioritātes nosaka valstu līmenī, iepriekš neapsprīžoties un neveicot koordināciju ES līmenī. **Tādēļ būtu jāizveido mehānisms, kas ES nodrošinātu mērķtiecīgāku pārvietošanas darbu, kas**

¹⁶ Gadskārtējā trīspusējā konference pārvietošanas jautājumos (ATCR) un Pārvietošanas darba grupa.

noritētu pastāvīgi un dinamiski un kas būtu orientēts uz personām, kurām visvairāk vajadzīga pārvietošana. To var sasniegt, regulāri nodrošinot pārvietošanas galveno prioritāšu vienotu definēšanu un finansiālu stimulu dalībvalstīm veikt pārvietošanu saskaņā ar šīm prioritātēm.

3. ES KOPĒJĀ PĀRVIETOŠANAS PROGRAMMA

Ņemot vērā iepriekš aprakstītos trūkumus, **būtu jāizveido kopēja ES pārvietošanas programma**, lai 1) palielinātu ES humāno ietekmi, nodrošinot, ka tā sniedz lielāku un mērķtiecīgāku atbalstu bēgļu starptautiskajai aizsardzībai, nodrošinot pārvietošanu, 2) pastiprinātu pārvietošanas stratēģisko izmantošanu, nodrošinot tās pareizu integrāciju Eiropas Savienības ārējā un humānajā politikā kopumā, un 3) labāk racionalizētu ES pārvietošanas darbu, lai nodrošinātu, ka tās priekšrocības tiek sniegtas visrentablākajā veidā.

Šai nolūkā Komisija ierosina grozīt EBF III lēmumu, lai sniegtu papildu stimulus dalībvalstīm iesaistīties pārvietošanā un tādējādi nodrošinātu, ka ES līmenī saskaņotajām pārvietošanas prioritātēm efektīvi tiek sniegts atbilstošs finansiālais atbalsts.

3.1. ES kopējās pārvietošanas programmas pamatprincipi

Paturot prātā ES kopējās pārvietošanas programmas vispārīgos mērķus un ņemot vērā ieinteresēto personu viedokli, programma ir balstīta uz šādiem pamatprincipiem:

- **dalībvalstu dalībai pārvietošanā arī turpmāk jābūt brīvprātīgai.** Pašlaik dalībvalstīs pastāv ievērojamas atšķirības attiecībā uz skaitliskajiem mērķiem un konkrētajiem apjomiem, ko tās vēlas pārvietot, juridiskajiem kritērijiem, kurus izmanto, lai izlemtu, kādas personas pārvietot, un attiecībā uz partneriem, sadarbībā ar kuriem veic pārvietošanu;
- **būtu jāpaplašina pārvietošanas pasākumu mērogs ES**, informējot par to pēc iespējas lielāku skaitu dalībvalstu un palielinot to pieredzi un resursus, lai veiktu pārvietošanu;
- izveidotajam mehānismam jābūt **pielāgojamam** mainīgiem apstākļiem. Lai pārvietošanu izmantotu stratēģiski, jābūt iespējai katru gadu pārskatīt un mainīt pārvietošanas prioritātes. Pielāgošanas iespējas ir vajadzīgas arī tādēļ, lai reaģētu uz jaunām vajadzībām attiecībā uz praktisko sadarbību starp dalībvalstīm pārvietošanas jautājumos;
- **tāpat arī jāiesaistās tiem dalībniekiem, kas nav dalībvalstu valdības, bet kuriem ir svarīga loma pārvietošanā.** Šajā sakarā starptautisko pilnvaru un galvenās lomas dēļ pārvietošanas jautājumos pasaules mērogā vissvarīgākais dalībnieks ir ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos. Ņemot vērā tās lomu pārvietošanas pasākumu loģistikas un praktiskajos aspektos pasaules mērogā, svarīga ir arī Starptautiskās migrācijas organizācijas (SMO) dalība. Jāiesaistās arī starptautiskajām un vietējām NVO, kurām ir īpaša zinātība un pieredze pārvietošanas jautājumos, kā arī pašvaldībām, īpaši saistībā ar pārvietoto bēgļu uzņemšanu un integrāciju;
- **arvien vairāk jāizmanto** vienotas ES pieejas izstrāde bēgļu no trešām valstīm pārvietošanai, un, iegūstot pieredzi, varētu izvērst programmas darbības jomu.

3.2. ES kopējās pārvietošanas programmas komponentes

Programma galvenokārt ietvers mehānismu, kas ļauj noteikt kopējas ikgadējās prioritātes pārvietošanai un efektīvāk izmantot finansiālo palīdzību, kas ir pieejama ar EBF „galvojuma” starpniecību. Papildus tam tiks nostiprināta praktiskā sadarbība, pastiprināti patvēruma ārējās politikas virzieni un regulāri novērtēta kopējā pārvietošanas programma.

3.2.1. *Kopējo prioritāšu ikgadējā noteikšana, balstoties uz apspriešanas procesu, un EBF galvojuma labāka izmantošana*

Pārvietošanas ekspertu grupa

Pašreizējā *ad hoc* pārvietošanas ekspertu grupa tiks pārveidota par struktūru, kurai notiek regulāras sanāksmes. Tajā piedalīsies visas dalībvalstis – gan tās, kas nodarbojas, gan tās, kas nenodarbojas ar pārvietošanu –, kā arī citas ieinteresētās personas (piemēram, ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, SMO, ECRE un NVO, kas darbojas pārvietošanas jomā; tās visas darbosies, balstoties uz savām īpašajām ekspertu zināšanām un savu pilnvaru robežās). Pārvietošanas ekspertu grupa veiks sagatavošanas darbu, lai noteiktu gada kopējās ES prioritātes, kas pēc tam kalpos par pamatu Komisijas lēmuma projektam. Šīs prioritātes būs balstītas uz pārvietošanas vajadzību orientējošo prognozi, ko katru gadu pavasarī sniegs ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos. Darba grupa arī apmainīsies ar informāciju starp dalībvalstīm par to noteiktajiem kvantitatīvajiem mērķiem un apspriedīs konkrētās vajadzības attiecībā uz pārvietošanu, piemēram, pasākumus, kuru mērķis ir pamudināt dalībvalstis, kuras vēl nav iesaistījušas pārvietošanā. Darba grupa kopā ar Eiropas Patvēruma atbalsta biroju arī varēs apzināt praktiskās sadarbības kārtējās vajadzības pārvietošanas jomā.

Kopējas prioritātes ar Eiropas Bēgļu fonda finansiālo atbalstu

Tiks izveidots mehānisms, ar kura palīdzību ar Komisijas lēmumu katru gadu tiks noteiktas ES mēroga kopējās prioritātes pārvietošanas jomā. Prioritātes var attiekties gan uz ģeogrāfiskajiem reģioniem un tautībām, gan arī uz īpašām pārvietojamo bēgļu kategorijām, tostarp uz ārkārtas gadījumiem. ES varētu, piemēram, noteikt kā prioritāti pārvietot Irākas bēgļus no Sīrijas un Jordānijas, Somālijas bēgļus no Kenijas vai Sudānas bēgļus no Čadas. Nosakot šīs prioritātes, tiks nodrošināta saskaņotība ar ES ārējās politikas vispārējiem virzieniem. Šādā veidā katru gadu varēs apzināt pārvietošanas jaunās vai prioritārās vajadzības. Īpaši attiecībā uz vismazāk aizsargātajām grupām, piemēram, bērniem vai nepavadītiem nepilngadīgajiem, būs iespējams veikt padziļinātu analīzi par vissvarīgākajām vajadzībām un prioritātēm.

Tādēļ tiek ierosināts grozīt EBF III lēmumu, tā lai dalībvalstis, kuras veic pārvietošanu atbilstoši gada kopējām ES prioritātēm, saņemtu finansiālo atbalstu saskaņā ar EBF III lēmuma 13. pantu. Šā panta pašreizējā redakcijā noteikts, ka dalībvalstīm piešķir papildu finansiālo palīdzību, ja tās apņemas pārvietot bēgļus, kuri ietilpst četrās īpašajās kategorijās, kā aprakstīts 1.3. punktā. Šis nosacījums tiek grozīts, lai pašreizējo mehānismu padarītu dinamiskāku un vieglāk pielāgojamu. Tomēr jāuzsver, ka dalībvalstis joprojām varēs brīvi izvēlēties, vai pārvietot pārējo kategoriju bēgļus. **Komisija kopā ar šo paziņojumu iesniedz priekšlikumu grozīt EBF III lēmumu.**

Balstoties uz pārvietošanas ekspertu grupas veikto sagatavošanas darbu, katru gadu tiks noteiktas kopējās prioritātes, lai rosinātu apņemšanos, saskaņā ar kuru dalībvalstis saņem papildu finansiālo palīdzību. Komisija katru gadu lems par pārvietošanas ikgadējām

prioritātēm, pamatojoties uz apspriešanām vispārīgās programmas „Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība” vadības komitejā, tostarp EBF III. Šis Komisijas lēmums būs viens no īstenošanas pasākumiem lēmumam, ar ko izveido EBF III un kuru Padome un Eiropas Parlaments pieņēma, pamatojoties uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 63. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Šis ikgadējais lēmums ir jāpieņem tā, lai dalībvalstīm būtu pietiekami laika iesniegt pārvietošanas galvojumus, lai varētu pretendēt uz EBF finanšu apropriācijām.

3.2.2. *Pastiprināta praktiskā sadarbība*

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs

Sagaidāms, ka Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (EPAB) sāks pilnībā darboties 2010. gadā. Tas nodrošinās **strukturālo pamatu praktisku sadarbības pasākumu veikšanai, tostarp attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar pārvietošanu**. Ierosinātajā regulā, ar kuru izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju, noteikts, ka, „vienojoties ar Komisiju, Birojs koordinē informācijas apmaiņu un visus citus uzsāktos pasākumus, kas saistīti ar jautājumiem par instrumentu un mehānismu īstenošanu saistībā ar kopējās Eiropas patvēruma sistēmas ārējo dimensiju. Birojs koordinē informācijas apmaiņu un visus citus uzsāktos pasākumus, kas saistīti ar bēgļu pārvietošanu Eiropas Savienībā.”

Paredzams, ka praktiskās sadarbības attīstība pārvietošanas jautājumos nodrošinās svarīgas sinerģijas. Sagaidāms, ka gada kopējo prioritāšu noteikšana ļaus mērķtiecīgāk virzīt šo sadarbību. Dalībvalstis kopīgi var veikt tādus konkrētus pasākumus kā atlases un apstākļu noskaidrošanas komandējumi, pirmsizceļošanas ievirzes programmas, medicīniskās pārbaudes, ceļošanas un vīzu jautājumu kārtošana. Citi sadarbības veidi var ietvert informācijas apmaiņu par īpašu kategoriju pārvietošanu un kopīgas mācības. Sadarbība uzņemšanas un integrācijas jomā galvenokārt varētu būt informācijas apmaiņas un paraugprakses apzināšanas veidā, lai uzlabotu uzņemšanas un integrācijas sistēmu kvalitāti, kas dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Var mācīties no pieredzes, kas gūta, veicot visdažādākos pasākumus, kuros iesaistītas dažādas ieinteresētās personas.

EPAB arī var iesaistīties pārvietošanas tehniskajā sadarbībā ar trešām valstīm – gan ar valstīm ārpus ES, kas iesaistītas pārvietošanā, gan pirmā patvēruma valstīm. Šādu sadarbību var veidot ar starptautiskajām organizācijām un jo īpaši ar ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos un SMO. Lai nodrošinātu, ka EPAB var ātri uzsākt darbību, pēc iespējas ātrāk jānosaka tā darba programmas prioritātes pirmajiem gadiem. Komisija sadarbosies ar dažādām ieinteresētajām personām, lai pēc iespējas ātrāk apzinātu šīs prioritātes. Prioritāšu pirmo kopumu varētu noteikt jau pirms pašreizējās Zviedrijas prezidentūras pilnvaru beigām (2009. gadā).

Eksperimentālie projekti un paraugprakse pārvietošanas jomā

Pēdējos gados ir īstenots liels skaits praktiskās sadarbības projektu saistībā ar pārvietošanu. Lielā mērā to var attiecināt uz pilsoniskās sabiedrības, konkrēti, NVO, aktīvo lomu.

Paredzams, ka turpmākajos gados joprojām būs vajadzīgi līdzīgi pasākumi. Tāpēc Komisija turpinās atbalstīt šos pasākumus, īpaši ar EBF Kopienas rīcību.

Nesen pārvietošanai tika izveidots Evakuācijas tranzīta centrs (ETC) Rumānijā. Vairākas dalībvalstis pēdējā laikā ir izrādījušas interesi par šo Evakuācijas tranzīta centru, lai to izmantotu kā objektu, no kura pārvietot īpašas bēgļu kategorijas, kurām steidzami vajadzīga pārvietošana. Izmantojot ETC, var vieglāk un rentablāk veikt pārvietošanu, un tas var kalpot par eksperimentālu objektu citām šāda veida iniciatīvām.

3.2.3. ES ārējā patvēruma politikas virzienu efektivitātes palielināšana

Sadarbība ar ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos

Lai ES programma gūtu panākumus gan attiecībā uz kopējo prioritāšu apzināšanu, gan praktiskās sadarbības pasākumiem, būs **svarīga cieša sadarbība ar ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos**. Tādēļ būs vajadzīgas aktīvākas apspriešanas par pārvietošanas jautājumiem ar dalībvalstīm, Komisiju un ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos, tostarp pārvietošanas darba grupu Ženēvā, un ikgadējās trīspusējās konsultācijas par pārvietošanu. Būs cieši jāiesaistās arī EPAB. Jaunajai ES programmai var būt vajadzīgi daži pielāgojumi attiecībā uz pārvietošanas pārvaldību, ko pašlaik veic ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, bet tiem nebūtu šī programma nevajadzīgi jā sarežģī. Šīs jaunās programmas ieviešana būtu jāuztver kā iespēja dot jaunu stimulu pārvietošanai pasaules mērogā.

Labāka koordinācija ar ES ārējās politikas virzieniem

Strukturālā ziņā ir jānodrošina integrēta pieeja attiecībā uz pārvietošanu, citiem ES ārējā patvēruma politikas virzieniem un ES ārējās politikas virzieniem kopumā. Īpaši jānodrošina saskaņotība ar ES vispārējo pieeju migrācijas jautājumiem¹⁷. Saskaņā ar kopējo programmu pārvietošanas prioritātes tiks noteiktas, balstoties uz aktuālajām vajadzībām, ko regulāri apzinās ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, kā arī uz citiem humāniem un politiskiem apsvērumiem, ko būs noteikušas dalībvalstis un Komisija, ņemot vērā konkrēto situāciju attiecīgajās trešās valstīs, kā arī ES vispārējās attiecības ar šīm valstīm. Nesenajās apspriešanās un secinājumos, ko pieņēma Tieslietu un iekšlietu ministru padome par Irākas bēgļu no Sīrijas un Jordānijas pārvietošanu, uzsvērts, ka pārvietošana var būt ES ārējās politikas virzienu svarīga komponente. Līdztekus noteikta šo bēgļu skaita pārvietošanas neatliekamo vajadzību izskatīšanai Padome nepārprotami norādīja uz to, ka „pastiprināti centieni rast mītnes iespējas Eiropas Savienības dalībvalstīs būtu pozitīvs solidaritātes apliecinājums visiem Irākas iedzīvotājiem, kā arī sadarbībai ar Sīriju un Jordāniju, lai nodrošinātu to aizsardzības telpu.”¹⁸ TI padomes tiešā iesaistīšanās Irākas bēgļu no Sīrijas un Jordānijas pārvietošanā tomēr bija izņēmuma gadījums, kas apliecina vajadzību pēc strukturēta lēmumu pieņemšanas mehānisma un atbilstošas infrastruktūras, ko var izmantot,

¹⁷ Komisijas paziņojums par ES vispārējo pieeju migrācijas jautājumiem, COM (2005) 621, COM (2006) 735, COM (2007) 247, COM (2008) 611.

¹⁸ Padomes dokuments 16325/1/08 REV 1 (Prese 344).

lai reaģētu uz aktuālajām norisēm. ES ārējās politikas virzienus arī var izmantot, lai radītu struktūru pārvietošanas programmu sagatavošanai un izvēršanai.

Reģionālās aizsardzības programmās (RAP), kuras tiks izstrādātas turpmāk, efektīvāk jāiekļauj pārvietošana, un tās īstenošana ir stingri jāuzrauga. Kopš 2007. gada eksperimentālas reģionālās aizsardzības programmas ir īstenotas Tanzānijā un trīs bijušajās jaunajās neatkarīgajās valstīs (Ukrainā, Baltkrievijā un Moldovas Republikā). Tomēr pieredze rāda, ka pārvietošana joprojām ir šo eksperimentālo RAP nepietiekami attīstīta komponente un ka ES dalībvalstis ir pārvietojušas tikai nelielu skaitu bēgļu no saņēmējvalstīm. Turpmākajās RAP varētu tikt iekļauti Ziemeļāfrikas un Tuvo Austrumu reģioni. Pārvietošanas dimensija arī tiks pētīta, Komisijai kopā ar citām ieinteresētajām personām līdz 2009. gada beigām izvērtējot RAP.

3.3. Ziņojumu sniegšana un novērtējums

Komisija ar EPAB atbalstu katru gadu sagatavos ziņojumus Padomei un Eiropas Parlamentam par darbu, kas pārvietošanas jomā veikts ES, kā arī par pārvietošanas galvojumiem, lai iestādes varētu sekot līdzi progresam pārvietošanas darbā ES un apspriest secinājumus par turpmāko attīstību. Lai veiktu starposma novērtējumu par kopējās ES pārvietošanas programmas panākumiem, 2012. gadā tiks organizēta konference, kurā piedalīsies visas attiecīgās ieinteresētās personas. Vērtēšanā tiks pievērsta uzmanība finansiālās palīdzības, ko sniedz saskaņā ar EBF III 13. pantu, efektivitātei, un atbilstoši pārvietoto personu īpašo kategoriju neaizsargātībai vai vajadzībām varētu izskatīt arī iespēju ieviest izmaiņas vienreizējā maksājumā.

ES kopējā pārvietošanas programma tiks vērtēta 2014. gadā, lai apzinātu vajadzīgos uzlabojumus un turpinātu pārvietošanas programmas izstrādi. Kā Komisija ierosināja savā 2009. gada 10. jūnija paziņojumā, šis vērienīgākais mērķis būtu jāiekļauj Stokholmas programmā, kas jāpieņem līdz 2009. gada beigām un kurā tiks noteikti ES mērķi turpmākajiem pieciem gadiem tiesiskuma, brīvības un drošības jomā.¹⁹

4. PRIEKŠLIKUMS GROZĪT EBF III LĒMUMU

Komisija attiecīgi ierosina izdarīt grozījumus EBF III lēmumā, kā paredzēts šim paziņojumam pievienotajā likumdošanas priekšlikumā.

---

¹⁹ COM (2009) 262 galīgā redakcija.